

Miljø- og Fødevareministeriet
Fødevarestyrelsen

Vejledning for kontrol af landbrugs- mæssigt opdræt af hjortedyr

Revideret maj 2016

Vejledning for kontrol af landbrugsmæssigt opdræt af hjortedyr

Revideret maj 2016

Denne vejledning er udarbejdet af Fødevarestyrelsen i 2016

© Miljø- og fødevareministeriet

Fødevarestyrelsen
Stationsparken 31
2600 Glostrup
Tlf.: +45 7227 6900
Websted: <http://www.foedevarestyrelsen.dk>

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	2
2.	Formål.....	2
3.	Retsgrundlag	2
3.1	Overtrædelsers karakter (alvorsgrad)	3
4.	Almindelige bestemmelser	3
4.1	Forberedelse af kontrolbesøget.....	3
4.2	Kontrolbesøget.....	3
4.3	Særlige regler i forbindelse med hjortedyr.....	4
4.3.1	Øremærkedispensation	4
4.3.2	Hold af andre hjortedyr end kron dyr og dådyr	4
4.3.3	Undtagelser for lovpligtigt hjortekursus	5
5.	Fortolkning af love og bekendtgørelser samt bemærkninger hertil	5
5.1	Indretning af hjortefarm	5
5.2	Drift af hjortefarm.....	6
5.3	Øremærkning	6
5.4	Håndtering og daglig pasning	6
5.5	Registreringer.	7
5.6	Slagtning.....	7
5.7	Transport	7

1. Indledning

Denne vejledning er skrevet til Fødevarestyrelsens tilsynsførende (dyrlæger og teknikere), der udfører kontrol med dyrevelfærd. Hvis kontrollen udføres af en tekniker, og denne konstaterer overtrædelser af veterinærfaglig karakter, skal en dyrlæge tilkaldes.

2. Formål

Formålet med kontrollen er at kontrollere velfærden i besætninger med hjortedyr, herunder at sikre at hjortedyr passes, tilses, huses, fodres og vandes velfærdsmæssigt forsvarligt, og at retsgrundlaget på området overholdes.

Følgende indhegninger med hjorteopdræt er undtaget fra tilsyn:

- Indhegninger, der har en ”5-dyrs dispensation” (dispensation efter § 1, stk. 3, i bekendtgørelse om opdræt af hjortedyr)
- Indhegninger, der er registreret som ”§ 2- dyrehaver”, dvs. indhegninger, der opfylder betingelserne i § 2, jf. bilag 1, i bekendtgørelse om opdræt af hjortedyr - kontrolleres af Skov- og Naturstyrelsen

Indhegninger, der er en del af zoologiske anlæg kontrolleres af Fødevarestyrelsen i sammenhæng med zoologiske haver og er ikke omfattet af denne vejledning.

3. Retsgrundlag

- Lovbekendtgørelse nr. 466 af 15. maj 2014, Lov om hold af dyr
- Lovbekendtgørelse nr. 1150 af 12. september 2015, Dyreværnsloven
- Lovbekendtgørelse nr. 258 af 8. marts 2013 om forbud mod slagting og aflivning af drægtige produktionsdyr og heste i den sidste tiendedel af drægtigheden
- Bekendtgørelse nr. 135 af 14. februar 2014 om slagting og aflivning af dyr
- Bekendtgørelse nr. 1497 af 10. december 2015 om opdræt af hjortedyr
- Bekendtgørelse nr. 707 af 18. juli 2000 om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr
- Bekendtgørelse nr. 607 af 25. juni 2009 om forbud mod brug af visse aggregater, halsbånd m.v. til dyr
- Bekendtgørelse nr. 1498 af 10. december 2015 om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer inden for opdræt af hhv. ræve, fjervildt, hjortedyr og strudsefugle

Reglerne kan findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk samt på Retsinformation www.retsinfo.dk

Der henvises tillige til: [Fødevarestyrelsens generelle kontrolvejledning](#) (herefter benævnt Kontrolvejledningen).

3.1 Overtrædelsers karakter (alvorsgrad)

I vurderingen af alvoren af overtrædelser af dyreværnslovens bestemmelser sondres der jf. §§ 28 og 29 i dyreværnsloven, jf. § 1, imellem følgende:

- **Væsentlig ulempe** er forhold, der ikke kan betegnes som uforsvarlige, men som er til ulempe for dyrenes velfærd.
- **Uforsvarlig behandling** af dyr.
- **Grovere uforsvarlig behandling** af dyr.
- **Mishandling** er endnu alvorligere end ”grovere uforsvarlig behandling”.

Før evt. sanktionering vedrørende syge eller tilskadekomne dyr skal en dyrlæge foretage en veterinærfaglig vurdering.

4. Almindelige bestemmelser

Vejledningen er en beskrivelse af, hvordan kontrollen med dyrevelfærd i besætninger med hjortedyr skal gennemføres, men indeholder ikke en udtømmende beskrivelse af reglerne på området. Før kontrollen påbegyndes, er det derfor nødvendigt nøje at gennemgå regelgrundlaget.

Ved tilrettelæggelsen af kontrol i en besætning skal kontrolløren være opmærksom på, om besætningen er udtaget til anden kontrol. Hvis dette er tilfældet, skal der så vidt muligt gennemføres kontrol af alle regelsæt eller ordninger ved ét og samme kontrolbesøg.

4.1 Forberedelse af kontrolbesøget

Besøget forberedes med opslag i relevante databaser for information om besætningens status og information om tidligere besøg og/eller sanktioner fra tidligere besøg eller fra slagterier i forhold til dyr fra besætningen. Her kan med fordel benyttes [tilsynsforberedelsen](#) vedr. antal dyr og deres sundhedsstatus. Samt [besøgsforberedelsen](#) vedr. tidligere sanktioner.

Opmærksomheden henledes på, at enkelte besætninger kan være ophørt eller have fået ny ejer siden udpegningen.

Bemærk, at besætninger med hjortedyr skal være anmeldt til registrering i Fødevarestyrelsen, udover registreringen i CHR.

4.2 Kontrolbesøget

Besøget foretages som udgangspunkt uanmeldt. Oftest vil der være personale tilstede, så kontrolbesøget kan gennemføres, også selv om den besætningsansvarlige ikke er til stede. Mere principielle spørgsmål til produktionen kan så stilles senere, evt. pr. telefon. Det vigtigste er, at kontrolbesøget bliver gennemgået på besøgsdagen, når en myndig person træffes på stedet.

Hvis der aflægges mere end to forgæves besøg, kan besøget varsles, men kontrollen skal i så fald gennemføres inden for 48 timer efter, at den er varslet.

Alle dele af besætningen besigtiges, men ikke i alle tilfælde ved kontrol af samtlige dyr. Der skal ske en helhedsvurdering af besætningen, dvs. rent praktisk går man gennem besætningen og udvælger stikprøvevis f.eks. de dyr, man vil kigge nærmere på. Er der forhold, der bør ses nærmere på, kan man udvide kontrollen til alle dyr. Hvis der er flere flokke langt væk i en i øvrigt veldreven og uproblematisk besætning, er det ikke obligatorisk at se samtlige flokke.

Det er ikke nødvendigt at se alle dyr stående eller i bevægelse, men hvis dyr udviser afvigende adfærd skal de tilses nøjere.

Besætningen gennemgås med tjeklisten som grundlag. Det er vigtigt, at alle konstaterede forhold dokumenteres, og at det af bemærkninger på kontrolrapporten nøje fremgår, hvad der er observeret og hvilke indhegninger, læfaciliteter etc. der er gennemgået under besøget. Ved brug af tjeklistens forside kan man danne sig et overblik over forholdene i besætningen, og kun i tilfælde, hvor der ses tegn på overtrædelser, går man i detaljen med de enkelte tjeklistepunkter.

Det er hensigtsmæssigt at danne sig et overblik over forholdene i besætningen inden eventuelle fejl og mangler påpeges, for at opretholde en god dialog under kontrolbesøget. Med hensyn til sanktionering henvises til Kontrolvejledningen.

Optegnelser over døde dyr og medicinsk behandling kontrolleres typisk ved besøgets afslutning. Endvidere skal korrekt aflivning om muligt (og hvis det er relevant) kontrolleres i forbindelse med afslutning af besøget.

Kontrolbesøget dokumenteres i DIKO, kontrolrapport udskrives herfra, og besøget afsluttes med udlevering af kontrolrapporten til den ansvarlige for besætningen eller dennes repræsentant. Dokumentation af kontrollen skal ske efter gældende vejledning, herunder bilag 11 C i [Kontrolvejledningen](#) om dokumentation af kontrol på veterinærområdet. Det skal af dokumentationen fremgå, hvad der er observeret og gennemgået under besøget. Se endvidere [vejledning om registrering i DIKO](#) for udfyldelse af specifikke felter.

4.3 Særlige regler i forbindelse med hjortedyr

4.3.1 Øremærkedispensation

Fødevarestyrelsen kan efter skriftlig ansøgning fra ejeren meddele skriftlig tilladelse til at undlade øremærkning af hjortedyrene så længe dyrene ikke omsættes til levebrug, men udelukkende føres fra indhegningen direkte til slagtning. Bemærk: Når hjortene ikke er øremærkede, må de ikke fanges ind igen, hvis de undslipper fra indhegningen.

4.3.2 Hold af andre hjortedyr end kron dyr og dådyr

I 1987 blev det bestemt, at der kun må holdes kron dyr og dådyr i hjorteindhegninger. Ejere af indhegninger med sikaer fik dispensation til at beholde de dyr, de havde i indhegningen.

Ingen andre kan få tilladelse til at holde sikaer. Eventuelle andre hjortedyr, herunder rådyr, må ikke holdes i indhegninger med landbrugsmæssigt opdræt af hjortedyr.

4.3.3 Undtagelser for lovpligtigt hjortekursus

- Personer med 5-dyrs dispensation
- Personer, der kan dokumentere, at de indenfor de sidste 10 år har deltaget i den daglige drift af et hjorteopdræt
- Personer, der kan dokumentere, at de i udlandet indenfor de sidste 10 år har stået for den daglige drift af et hjortehold på mindst 6 voksne hjortedyr i 2 sammenhængende år.
- Uddannede skytter eller andre med erhvervsmæssige kvalifikationer indenfor vildtopdræt.
- Midlertidig eller lejlighedsvis arbejdskraft – anmeldt til Fødevarestyrelsen

5. Fortolkning af love og bekendtgørelser samt bemærkninger hertil

I de følgende afsnit vil udvalgte emneområder og tilhørende regler, som erfaringsmæssigt giver fortolkningsproblemer, blive gennemgået. De beskrevne forhold og vurderingen heraf er ikke en udtømmende beskrivelse af forhold i besætninger med hjortedyr, men eksempler på forhold og vurderinger. Vurderingen af de under et kontrolbesøg konstaterede forhold beror på en konkret faglig vurdering i hvert enkelt tilfælde. Det bemærkes, at der er tale om Fødevarestyrelsens fortolkninger, og at den endelige afgørelse henhører under domstolene.

5.1 Indretning af hjortefarm

Hjortedyr skal være forsvarligt indhegnede, da der ikke ønskes en sammenblanding af opdrættede og vilde hjorte, primært af hensyn til den gensidige smittemulighed og eventuel faunafurening.

Selve hegnet skal opfylde betingelserne i bilag 2 i hjorteopdrætsbekendtgørelsen. Bilaget er meget detaljeret og bør medbringes som separat bilag. De typiske fejl er, at hegnet er monteret på ydersiden af mellempælene, at der ikke er 5 cm fra pælens top og til hegnets overkant, at der er for få fastgørelsespunkter på pælene, og at hegnet er slattent og dårligt vedligeholdt. Pælene er ofte for tynde, og der er for få af dem. Hvis pæle eller hegn er af en anden beskaffenhed end angivet i bilaget, skal der søges om godkendelse i Fødevareregionen af det pågældende materiale.

Det traditionelle ”vildthejn” er kun 170 cm højt og kan på ingen punkter opfylde bekendtgørelsens krav.

Ejeren opfordres til at oplyse, hvilke ændringer der foretages, så hegnet opfylder kravene – f.eks. kan fasthæftning af hegnet på ydersiden af mellempælene reddes ved at sætte gummibelagte wirer rundt om pælene ved alle fasthæftningspunkter.

Vær opmærksom på, at hjørnerne i indhegningen er 90 grader eller mere, og at stålwirene (stiverne) til hjørnepælene ikke går ind i indhegningen, men går fra pælen og ud. Baggrunden er, at hvis stiverne krydser hinanden inde i indhegningen, kan et dyr komme i klemme. Dette

er af dyrevelfærdsmæssig betydning, og skal ses i sammenhæng med bestemmelserne i bekendtgørelse om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr.

Der er ikke behov for en stærkt detaljeret tegning over folden(e), men en skitse med angivelse af låger, udvendige læbælter, læskure, fanghuse, buskadser, skovareal etc. er nyttig.

Hvis der ikke er naturlig, lægivende bevoksning på arealet fra start, kan man ikke forvente, at det kan etableres, da hjortedyrene æder de nye planter. Diverse arrangementer for at undgå at hjortene æder planterne, er ofte direkte farlige for hjortene.

5.2 Drift af hjortefarm

Alle ændringer vedrørende ejerforhold, ansvarshavende eller ophør meddeles skriftligt til Fødevareregionen senest 1 måned efter, ændringen er sket.

I en indhegning med hjortedyr må der kun holdes kron- og dådyr. Da lovgivningen blev ændret i 1987 blev der givet tilladelse til, at de ejere, der havde Sikaer under hegn, kunne beholde dem på nærmere fastsatte vilkår. Ingen andre kan få tilladelse.

Belægningsgraden må maksimalt være det af Miljøministeriet fastsatte antal dyreenheder (8,5 kronhinder/ha eller 15,3 dåer/ha). Den besætningsansvarlige kan afhjælpe problemet med afskydning eller salg.

Der kan også være så kraftig en overbelægning, at det er dyreværns-mæssigt uforsvarligt, som følge af for lidt græs, for stor ormebelastning og for store uoverensstemmelser.

5.3 Øremærkning

Øremærker skal isættes inden 1. maj det år, dyrene bliver 1 år gamle.

De fleste vil gerne have dispensation for øremærkning, fordi de ikke kan fange dyrene. Tidligere var der fanghuse i de fleste indhegninger, da der blev taget mange TB-prøver, men nu er det kun enkelte indhegninger, der stadig er fanghuse i. Dispensation for øremærkning gives af Fødevareregionen efter skriftlig ansøgning. Dyrene skal mærkes, hvis de sælges. Umærkede hjortedyr må ikke indfanges, hvis de slipper ud af hegnet. Dette er et problem for hjorteejerne, da hjortene ofte er kommet ud ved et uheld (slåskamp), og de gerne vil tilbage til flokken.

Udslip skal straks meldes skriftligt til Fødevarestyrelsen, både af mærkede og umærkede hjortedyr. Såfremt udslip af et mærket hjortedyr ikke meddeles straks til Fødevarestyrelsen, mistes ejendomsretten til det undslupne dyr automatisk.

5.4 Håndtering og daglig pasning

Det hyppigste problem omkring den daglige pasning er frosne vandtrug. En del avlere fodrer med roer om vinteren, men selvom de er vandholdige, kan de ikke erstatte friskt vand. Det frosne vandtrug vurderes som uforsvarlig behandling af dyr.

Det hyppigste sygdomsproblem er orm grundet afgræsning af permanente arealer og høj belægning, og det er usædvanligt, at hjortedyr får anden medicin end ormemedler.

Rovdyr skal holdes ude af indhegningen og helst helt væk fra indhegningen. I hjortefarme med for få eller for ringe kalveskjul kommer dåerne ofte til at skubbe kalvene ud under nederste tråd i indhegningen, da der lige under hegnet som regel er tæt bevoksning. Forholdet vurderes som uforsvarligt.

5.5 Registreringer.

I henhold til § 6 i bekendtgørelse om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr¹ skal enhver, der holder dyr, føre optegnelser over medicinsk behandling og over antallet af døde dyr, som måtte være blevet konstateret i forbindelse med hvert enkelt tilsyn.

Det fremgår endvidere, at optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år.

Da det ifølge medicinbestemmelserne er et krav, at optegnelser over anvendt medicin skal opbevares i mindst 5 år, gælder opbevaringskravet på 3 år kun for optegnelser over døde dyr, mens optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år.

Kravet om optegnelser over døde dyr indebærer, at den besætningsansvarlige skal føre optegnelser over antallet af døde dyr, som konstateres i forbindelse med det eller de daglige tilsyn.

Det er hensigten at sikre, at den besætningsansvarlige bliver opmærksom på stigning i dødeligheden, som kan tyde på problemer med dyrenes sundhedstilstand og dermed også deres velfærd. Kravet opfyldes ikke ved fremvisning af DAKA-lister, idet det netop er hensigten at følge dødeligheden dagligt.

Mangelfulde optegnelser, manglende opbevaring i den krævede tidsperiode eller helt manglende optegnelser vil være en overtrædelse af bestemmelserne om optegnelser.

5.6 Slagtning

Kronhind eller då må ikke slagtes i den sidste tiendedel af drægtigheden (de sidste 23 dage). Meget få hjortedyr slagtes med boltpistol i indhegningen, fordi der ikke længere er fanghuse i de fleste af indhegningerne. Enkelte transporteres levende til slagtehus. De fleste skydes i hegnet. Bemærk, at skydepladsen skal være en del af hjortenes normale rutine dvs. ingen til lejligheden indrettede aflukker eller tunneler.

5.7 Transport

Det er vigtigt at spørge ind til, hvordan transport foregår, da hjorteavlere har et stort ansvar her. Der er regler både i transportforordningen² og transportbekendtgørelsen³, samt supplerende regler i selve opdrætsbekendtgørelsen.

¹ Bekendtgørelse nr. 707 af 18. juli 2000

² Rådets forordning (EF) nr. 1/2005 af 22. december 2004 om beskyttelse af dyr under transport m.v.

³ Justitsministeriets bek. nr. 1729 af 21. december 2006 om beskyttelse af dyr under transport.

Miljø- og Fødevareministeriet